

POSTUPAK RADI ZAŠTITE OBITELJSKOG DOMA - OTVORENA PITANJA

Izv. prof. dr. sc. Slađana Aras Kramar*

UDK 342.737

<https://doi.org/10.30925/zpfsr.45.1.7>

Ur.: 29. prosinca 2023.

Pr.: 21. veljače 2024.

Pregledni rad

Sažetak

Novinu obiteljskog prava i postupka predstavlja institut obiteljskog doma i njegove zaštite te pravozaštitni put u kojem se ona ostvaruje. Posebice je značajan regulacijski izvanparnični postupak u kojem se ostvaruje pravo stanovanja djeteta s roditeljem u nekretnini koja jest bračna stečevina te obiteljski dom. U drugom dijelu rada koji slijedi uvod, analizira se koncept obiteljskog doma te odlučivanje o pravu stanovanja djece i jednog roditelja u izvanparničnom postupku prema Obiteljskom zakonu iz 2015. U tom dijelu rada uzima se u obzir praksa Europskog suda za ljudska prava o pravu na dom te pitanja koja su se otvorila u primjeni ObZ-a 2015. Potom se raspravlja o dopuštenosti osiguranja privremenom mjerom radi zaštite prava stanovanja djeteta s roditeljem u obiteljskom domu. Uz zauzimanje vlastitoga stava o tom pitanju, u radu se analiziraju pretpostavke osiguranja, sudionici te određena pitanja postupka osiguranja privremenom mjerom radi zaštite prava stanovanja djeteta s roditeljem u obiteljskom domu.

Ključne riječi: obiteljski dom; pravo stanovanja djeteta; izvanparnični postupak; privremena mjera; Europski sud za ljudska prava.

1. UVOD: ODREĐENJE PREDMETA ISTRAŽIVANJA

Novinu obiteljskog prava i postupka¹ predstavlja institut obiteljskog doma i njegove zaštite te pravozaštitni put u kojem se ona ostvaruje.² U izvanparničnom

* Dr. sc. Slađana Aras Kramar, izvanredna profesorica, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet; saras@pravo.unizg.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8908-775X>.

1 Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/15., 98/19., 47/20., 49/23., 156/23. (u daljnjem tekstu: ObZ 2015.; Zakon).

2 Namjera je zakonodavca bila slijediti Preporuku Vijeća Europe br. 81(15) o pravu bračnih drugova na korištenje obiteljskog doma i pravu na upotrebu stvari koje služe za potrebe kućanstva, pristup 5. siječnja 2024., https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d01b8. V. Branka Rešetar, *Komentar Obiteljskog zakona, I. knjiga, Temeljna načela, brak, pravni odnosi roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija*

postupku radi zaštite obiteljskog doma odlučuje se o nadomještanju suglasnosti drugoga bračnog druga za otuđenje ili opterećenje obiteljske kuće ili stana koji čini bračnu stečevinu te za otkaz ugovora o najmu stana, a riječ je o nekretnini koja se smatra obiteljskim domom u kontekstu ObZ-a 2015.³ Uz to, u postupku radi zaštite obiteljskog doma odlučuje se o pravu stanovanja djece i jednog roditelja u stanu ili drugoj nekretnini koja je obiteljski dom.⁴ U prva dva imenovana izvanparnična postupka se odlukom suda nadomještava izostala suglasnost drugoga bračnog druga.⁵ U trećem je slučaju riječ o regulacijskom izvanparničnom postupku u kojem se aktualizira pravo stanovanja djeteta s roditeljem u nekretnini koja jest bračna stečevina te obiteljski dom.⁶

ObZ 2015. postavlja pojam obiteljskog doma kao sporazumno određene obiteljske kuće ili stana u kojem bračni drugovi stanuju s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb.⁷ Unatoč tako određenom konceptu obiteljskog doma, iz postupovnih odredaba je vidljivo da se zaštita u imenovanim izvanparničnim postupcima (u načelu) ostvaruje samo ako je riječ i o nekretnini koja čini bračnu stečevinu bračnih drugova. To posebice vrijedi za postupak radi zaštite prava stanovanja djece i jednog roditelja u stanu ili drugoj nekretnini koja se smatra obiteljskim domom.⁸

Sud može na zahtjev roditelja odrediti da pravo stanovanja u obiteljskom domu koji predstavlja bračnu stečevinu ostvaruje samo jedan roditelj sa zajedničkom maloljetnom djecom nad kojom roditelji ostvaruju roditeljsku skrb (čl. 46. st. 2., čl. 491. st. 2. ObZ-a 2015.). To pravo stanovanja može trajati najdulje do razvrgnuća suvlasništva na nekretnini koja je obiteljski dom (čl. 46. st. 3. ObZ-a 2015.). U toj procesnopravnoj situaciji, dakle, između zaštite prava suvlasništva obiteljskog doma jednoga roditelja te zaštite prava djeteta na stanovanje u obiteljskom domu, prvenstvo se daje zaštiti dobrobiti i prava djeteta.⁹

(Zagreb: Organizator, 2022.), 212 *et seq.* Poredbenopravno, i drugi pravni sustavi uređuju zaštitu obiteljskog doma u interesu djece, postavljajući različite pretpostavke, među ostalim, oko pitanja vlasništva nad obiteljskim domom. Primjerice, za njemačko pravo v. Theodor Keidel, *FamFG: Kommentar zum Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, 16. izd. (München: C. H. Beck, 2009.), 1256 *et seq.* Za rješenja srpskog prava v. Ivan Šimović, „Pravo djeteta na stanovanje“ (doktorska disertacija, Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2014.), 68-107.

3 V. odredbe čl. 490. toč. 1. i toč. 2. ObZ-a 2015.

4 V. odredbu čl. 490. toč. 3. ObZ-a 2015.

5 Za doktrinarno određenje izvanparničnih postupaka radi nadomještanja pristanka ili suglasnosti stranke v. Aleksandra Maganić, „Novo uređenje obiteljskih izvanparničnih postupaka“, u: *Novo uređenje obiteljskih sudskih postupaka*, ur. Jakša Barbić (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2014.), 117-118.

6 Za doktrinarno određenje regulacijskih izvanparničnih postupaka v. Maganić, „Novo uređenje obiteljskih izvanparničnih postupaka“, 114-117.

7 V. čl. 32. st. 1. ObZ-a 2015.

8 Usp. Ivan Šimović, „Obiteljski dom, novi Obiteljski zakon iz 2015. i Preporuka Vijeća Europe o pravu bračnih drugova na korištenje obiteljskog doma“, u: *Pravo na dom*, ur. Jakša Barbić (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2016.), 151-152.

9 Tako v. u Vlada Republike Hrvatske, Konačni prijedlog Obiteljskog zakona iz 2015. godine od 3. rujna 2015., 193., pristup 27. prosinca 2023., https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080847/PZE_847.pdf.

Postupak o pravu stanovanja djeteta s roditeljem u nekretnini kao jedan od imenovanih izvanparničnih postupaka radi zaštite obiteljskog doma, propisan je uspostavljanjem odnosa posebnih i općih odredaba ObZ-a 2015. Posebnim odredbama ObZ-a 2015. o postupku radi zaštite obiteljskog doma uređuje se predmet odlučivanja u tim postupcima (čl. 490. ObZ-a 2015.), stranke u postupku (čl. 491. ObZ-a 2015.) te mjesna nadležnost suda (čl. 492. ObZ-a 2015.). Tomu treba pridodati opće odredbe koje se primjenjuju u svim izvanparničnim postupcima u sklopu ObZ-a 2015.¹⁰ te odredbe koje se primjenjuju u svim obiteljskim i statusnim sudskim parničnim, izvanparničnim, ovršnim postupcima i postupcima osiguranja,¹¹ na ona pitanja koja nisu propisana posebnim odredbama o postupku radi zaštite obiteljskog doma. Nakon posljednjih izmjena i dopuna Obiteljskog zakona,¹² izrijeком je u tim posebnim izvanparničnim postupcima o pravu stanovanja djeteta s roditeljem u nekretnini, općenito u postupcima radi zaštite obiteljskog doma, određena odgovarajuća primjena zakona kojim se uređuje izvanparnični postupak ako ObZ-om 2015. nije drukčije određeno.¹³ Riječ je o općim odredbama ZIP-a kao osnovnom i općem izvoru izvanparničnoga procesnog prava koje, među ostalim, upućuju na odgovarajuću primjenu zakona kojim se uređuje parnični postupak.¹⁴

Ostvarujući zaštitu prava stanovanja djeteta s roditeljem u nekretnini, otvara se pitanje područja primjene toga pravozaštitnog puta ObZ-a 2015. Pravo na dom,

10 Općim odredbama ObZ-a 2015. o izvanparničnom postupku uređena su osnovna pitanja toga postupka u sklopu Zakona, i to sastav suda (čl. 434. ObZ-a 2015.), mjesna nadležnost (čl. 435. ObZ-a 2015.), stranke u postupku (čl. 436. ObZ-a 2015.), prijedlog (čl. 437. ObZ-a 2015.), sporovi o činjenicama i pravu (čl. 438. ObZ-a 2015.), usmena rasprava (čl. 439. ObZ-a 2015.), dokazni postupak (čl. 440. ObZ-a 2015.), prisilna sredstva u postupku (čl. 441. ObZ-a 2015.), rješenje (čl. 442. ObZ-a 2015.), učinci rješenja (čl. 443. ObZ-a 2015.), učinci odluke u statusnim stvarima (čl. 444. ObZ-a 2015.), pravni lijekovi (čl. 445. ObZ-a 2015.), postupanje suda po žalbi (čl. 446. ObZ-a 2015.), revizija (čl. 447. ObZ-a 2015.) te prijedlog za preinaku ili ukidanje rješenja (čl. 448. ObZ-a 2015.).

11 Općim odredbama o postupku pred sudom propisana su osnovna pitanja svih sudskih postupaka u sklopu ObZ-a 2015. Te odredbe vrijede za ona pitanja koja nisu propisana drugim („općim“ i „posebnim“) rješenjima za pojedine parnične, izvanparnične, ovršne ili asekuracijske postupke ObZ-a 2015. Riječ je o odredbama koje određuju područje primjene postupka (čl. 345. ObZ-a 2015.), supsidijarnu primjenu drugih propisa (čl. 346. ObZ-a 2015.), načela postupka (čl. 347. do čl. 351. ObZ-a 2015.), sudce koji odlučuju u prvom stupnju (čl. 352. ObZ-a 2015.), suradnju suda i Hrvatskog zavoda za socijalni rad (čl. 353. do čl. 357. ObZ-a 2015.), sudjelovanje djeteta, roditelja i drugih osoba u postupku (čl. 358. do čl. 363. ObZ-a 2015.), sudjelovanje osoba lišenih poslovne sposobnosti u postupku (čl. 364. ObZ-a 2015.), dostavu (čl. 365. ObZ-a 2015.), troškove postupka (čl. 366. ObZ-a 2015.) te objavu sudskih odluka, vođenje očevidnika i dokumentacije u vezi s poslovima suda u području primjene Zakona (čl. 367. ObZ-a 2015.).

12 Zakon o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona, Narodne novine, br. 156/23.

13 Zakon o izvanparničnom postupku, Narodne novine, br. 59/23. (u daljnjem tekstu: ZIP).

14 V. odredbu čl. 2. ZIP-a. Riječ je o Zakonu o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77., 36/77., 6/80., 36/80., 43/82., 69/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90., 35/91., Narodne novine, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 89/14., 70/19., 80/22., 114/22., 155/23. (u daljnjem tekstu: ZPP). V. i Mihajlo Dika i Aleksandra Maganić, „Nacrt prijedloga Zakona o izvanparničnom postupku – neka izabrana pitanja“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 44, br. 1 (2023): 210 *et seq.*

odnosno njegova zaštita u sudskom postupku ostvarivala se i prije donošenja ObZ-a 2015., pod utjecajem prakse Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP).¹⁵ Također, aktualne izmjene i dopune ObZ-a 2015. ukazuju na potrebu svih dionika sustava da na odgovarajući način postupaju u slučajevima nasilja u obitelji.¹⁶ Stoga kao bitno, problematizira se dopuštenost ostvarivanja zaštite prava stanovanja djeteta s roditeljem u obiteljskom domu u postupku osiguranja privremenom mjerom, među ostalim, u slučajevima nasilja.

U drugom dijelu rada koji slijedi uvod, analizirat će se koncept obiteljskog doma te odlučivanje o pravu stanovanja djece i jednog roditelja u izvanparničnom postupku prema rješenjima ObZ-a 2015. (v. *infra ad* 2.1.). U tom dijelu rada uzet će se u obzir praksa ESLJP-a o konvencijskom pravu na dom te pitanja koja su se otvorila u primjeni ObZ-a 2015. (v. *infra ad* 2.2. i 2.3.). Potom slijedi rasprava o dopuštenosti osiguranja privremenom mjerom radi zaštite prava stanovanja djeteta s roditeljem u obiteljskom domu (v. *infra ad* 3.). Uz zauzimanje vlastitoga stajališta o tom pitanju (v. *infra ad* 3.1.), analizirat će se pretpostavke osiguranja (v. *infra ad* 3.1.), sudionici te određena pitanja postupka osiguranja privremenom mjerom radi zaštite prava stanovanja djeteta s roditeljem u obiteljskom domu (v. *infra ad* 3.2.).

2. PRAVO STANOVANJA DJECE I JEDNOG RODITELJA U OBITELJSKOM DOMU: PITANJE PODRUČJA PRIMJENE POSTUPKA

2.1. Obiteljski dom u kontekstu obiteljskopravnog uređenja

Prema ObZ-u 2015., obiteljski dom bračnih drugova i njihove djece je obiteljska kuća ili stan koji su bračni drugovi sporazumno odredili kao središnje mjesto, „dom“ u kojem će stanovati s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb.¹⁷ Polazeći od navedenoga normativnog određenja, u teoriji se javilo shvaćanje prema kojemu pri ocjeni je li riječ o obiteljskom domu treba uzeti u obzir, kao bitan element, pitanje je li riječ o obitelji s maloljetnom djecom.¹⁸ Uz to, bitno je odrediti je li riječ o stambenoj nekretnini te postoji li sporazum bračnih drugova oko toga da će ona biti

15 Tako v. publikaciju Jakša Barbić, ur., *Pravo na dom* (Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2016.) koja obuhvaća radove te priloge raspravi povodom Okruglog stola održanog 28. siječnja 2016. u palači Akademije u Zagrebu. V. i Damir Kontrec, „Pravo na dom u praksi Europskog suda i domaćih sudova“, *Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse: građansko, trgovačko, radno i procesno pravo u praksi, Godišnjak* 23 (2016): 29-65; Gabrijela Mihelčić i Maša Marochini, „Reforma ovrhe na nekretnini u hrvatskom pravu u svjetlu konvencijskog prava“, *Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse* br. 12 (2014): 200-213.

16 Tako v. Vlada Republike Hrvatske, Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona od 2. studenog 2023., 6., 8-10., 18., pristup 20. studenoga 2023., <https://www.sabor.hr/hr/prijedlog-zakona-o-izmjenama-i-dopunama-obiteljskog-zakona-prvo-citanje-pz-br-578-predlagateljica>.

17 Tako v. čl. 32. st. 1. ObZ-a 2015.

18 Usp. Šimović, „Obiteljski dom“, 46-147; Rešetar, *Komentar Obiteljskog zakona, I. knjiga*, 143-144.

njihov obiteljski dom.¹⁹ Međutim, odredbom čl. 32. te čl. 46. ObZ-a 2015. propisuju se daljnje materijalnopravne pretpostavke pod kojima će tako određen obiteljski dom i pravo na stanovanje u njemu uživati zaštitu u izvanparničnom postupku u skladu s tim Zakonom. Treba primijetiti da su materijalnopravne pretpostavke zaštite obiteljskog doma, i to prava stanovanja u njemu uređene odredbama o osobnim pravima i dužnostima bračnih drugova²⁰ te o uređenju imovinskih odnosa bračnih drugova nakon prestanka braka ili bračne zajednice.²¹ Stoga se u doktrini (i) raspravlja o prirodi prava stanovanja, odnosno je li nositelj toga prava dijete ili roditelj s kojim dijete stanuje te kakav je njegov sadržaj.²²

Bračni drug ne smije za trajanja braka otuđiti ili opteretiti obiteljsku kuću ili stan koji je bračna stečevina i obiteljski dom u kojem stanuje drugi bračni drug i njihova djeca nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb, bez pisane suglasnosti drugoga bračnog druga s ovjerom potpisa kod javnog bilježnika (čl. 32. st. 2. ObZ-a 2015.). Uz to, ako je jedan bračni drug najmoprimac stana u kojem bračni drugovi stanuju zajedno s djecom nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb, on ne može otkazati ugovor o najmu stana bez pisane suglasnosti drugoga bračnog druga s ovjerom potpisa kod javnog bilježnika, osim ako je riječ o službenom stanu sukladno posebnim propisima (čl. 32. st. 3. ObZ-a 2015.). Ako izostane suglasnost drugoga bračnog druga, i to prema odredbi čl. 32. st. 4. ObZ-a 2015., ako on to odbije „bez opravdanog razloga“, zakonom je propisan posebni izvanparnični postupak radi zaštite obiteljskog doma. Riječ je o postupcima u kojima se odlučuje o nadomještanju suglasnosti drugoga bračnog druga za otuđenje ili opterećenje obiteljske kuće ili stana koji predstavlja bračnu stečevinu i obiteljski dom te o nadomještanju suglasnosti drugoga bračnog druga za otkaz ugovora o najmu stana koji je obiteljski dom (čl. 490. toč. 1. i toč. 2. ObZ-a 2015.).

Postojanje bračne stečevine, suvlasništva bračnih drugova ili ugovora o najmu stana određeni su kao pretpostavke zaštite obiteljskog doma prema ObZ-u 2015.²³ Bračna stečevina kao pretpostavka zaštite obiteljskog doma, nužna je u postupku u kojem se odlučuje o pravu stanovanja djece i jednog roditelja u stanu ili drugoj nekretnini koja predstavlja taj dom (čl. 490. toč. 3. ObZ-a 2015.).

Sud može na zahtjev bračnog druga koji na temelju odluke suda stanuje sa zajedničkim maloljetnim djetetom, odrediti da pravo stanovanja u obiteljskom domu koji čini bračnu stečevinu ostvaruje samo on, dakle, jedan roditelj s tim djetetom (čl. 46. st. 2., čl. 491. st. 2. ObZ-a 2015.). To pravo stanovanja može trajati najdulje do razvrgnuća suvlasništva na nekretnini koja predstavlja obiteljski dom (čl. 46. st. 3. ObZ-a 2015.). Uz suvlasništvo bračnih drugova, daljnja okolnost koju bi sud trebao uzeti u obzir pri odlučivanju o pravu stanovanja u obiteljskom domu je imovinskopravne prirode. Sud može, naime, odbiti zahtjev za stanovanje u nekretnini

19 Usp. Šimović, „Obiteljski dom“, 146-147; Rešetar, *Komentar Obiteljskog zakona, I. knjiga*, 144-145.

20 V. čl. 30. do čl. 33. ObZ-a 2015.

21 V. čl. 45. i čl. 46. ObZ-a 2015.

22 O tome v. u Šimović, „Pravo djeteta na stanovanje“, 330-332.

23 V. tako Šimović, „Obiteljski dom“, 147; Rešetar, *Komentar Obiteljskog zakona, I. knjiga*, 145-146.

koja predstavlja obiteljski dom i bračnu stečevinu roditelja ako ukupni prihodi roditelja ne bi mogli osigurati troškove odvojenoga stanovanja i života roditelja te djece, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja (čl. 46. st. 6. ObZ-a 2015.).

Zakon postavlja važna načela pri odlučivanju u postupku o pravu stanovanja djeteta i jednog roditelja u obiteljskom domu. Sud mora voditi računa o načelu razmjernosti, štiti pravo djece na stanovanje u obiteljskom domu te, istodobno, postupati pravedno prema onom roditelju na čiji će se teret ostvarivati pravo stanovanja (čl. 46. st. 5. ObZ-a 2015.). Opisana su načela razmjernosti i pravednosti operacionalizirana putem rješenja prema kojem, sud može pri donošenju odluke o pravu na stanovanje, s obzirom na okolnosti slučaja, odrediti roditelju koji s djecom ostaje stanovati u obiteljskom domu obvezu plaćanja paušalnog iznosa najamnine drugomu roditelju te režijskih troškova te nekretnine (čl. 46. st. 4. ObZ-a 2015.).

2.2. Dom u praksi Europskog suda za ljudska prava

Polazeći od okolnosti da je ObZ-om 2015. određen koncept obiteljskog doma te pretpostavke o zaštiti prava stanovanja jednog roditelja sa zajedničkom maloljetnom djecom nad kojom se ostvaruje roditeljska skrb u tom domu, otvara se pitanje primjenjivosti shvaćanja ESLJP-a koja su se razvila u primjeni čl. 8. (Europske) Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda²⁴ u predmetima prema ObZ-u 2015. Pojam dom u smislu Europske konvencije ima autonomno značenje te ne ovisi o klasifikaciji u domaćem pravu.²⁵ Pritom treba uzeti u obzir činjenične okolnosti te postojanje dostatne i neprekinute veze s određenim mjestom.²⁶ Uz to, treba li neku nekretninu poimati kao dom činjenično je pitanje te je irelevantna zakonitost posjeda u sklopu domaćeg prava.²⁷

Bitno je naglasiti da praksa ESLJP-a pokazuje da pojam dom nije ograničen na nekretnine koje podnositelj zahtjeva zakonito posjeduje ili u pogledu kojih postoji ugovor o njihovu najmu. Koncept dom može obuhvatiti stanovanje kroz duži niz godina u kući koja je u vlasništvu srodnika²⁸ ili u stanu u pogledu kojega podnositelj zahtjeva ne sudjeluje u pravnom odnosu najma.²⁹ Također, shvaćanje je ESLJP-a da

24 Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1., 4., 6., 7. i 11. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 18/97., 6/99., 8/99., 14/02., 13/03., 9/05., 1/06., 2/10., 13/17. (u daljnjem tekstu: Europska konvencija; EKLJP).

25 V. tako ESLJP, Chiragov i drugi protiv Armenije, br. zahtjeva 13216/05 od 16. lipnja 2015., toč. 206.

26 V. Chiragov i drugi protiv Armenije, toč. 206; ESLJP, Winterstein i dr. protiv Francuske, br. zahtjeva 27013/07 od 17. listopada 2013., toč. 141. s daljnjim upućivanjem na praksu Suda; ESLJP, Prokopovich protiv Rusije, br. zahtjeva 58255/00 od 18. studenoga 2004., toč. 36. s daljnjim upućivanjem na praksu Suda; ESLJP, Orlić protiv Hrvatske, br. zahtjeva 48833/07 od 21. lipnja 2011., toč. 54.

27 V. ESLJP, McCann protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. zahtjeva 19009/04 od 13. svibnja 2008., toč. 46; Orlić protiv Hrvatske, toč. 54.

28 Tako u ESLJP, Mentesh i drugi protiv Turske, br. zahtjeva 58/1996/677/867 od 28. studenoga 1997., toč. 73.

29 Tako v. u Prokopovich protiv Rusije, toč. 36. i toč. 37. Može biti i riječ o tome da je osoba

pojam dom nije ograničen na konvencionalne stambene objekte. Taj bi pojam mogao obuhvaćati (i) stambene prikolice i druge pokretne nastambe,³⁰ kolibe ili bungalove na zemljištu, i to neovisno o zakonitosti toga stanovanja u kontekstu domaćeg prava.³¹

Pojam dom može obuhvaćati i objekte poput vikendica³² ili djelomično opremljenih stambenih prostora, i onda kad bi veza između osobe i prostora u kojem stanuje povremeno mogla biti slabija.³³ Međutim, ne bi bila riječ o domu prema praksi ESLJP-a, ako podnositelj zahtjeva nije nikada, odnosno u načelu nikada stanovao ili pak kada dugo vremena nije stanovao u određenoj nekretnini.³⁴ To stoga što je povezanost s tom nekretninom mogla do te mjere oslabiti da ne pruža zaključak da postoji dom u smislu čl. 8. EKLJP-a.³⁵ Dovoljno konkretnu vezu, prema shvaćanju ESLJP-a, ne predstavlja ni puka mogućnost nasljeđivanja prava vlasništva na nekretnini.³⁶

2.3. Analiza sudske prakse

Analiza pokazuje da je u praksi ESLJP-a koncept doma u smislu čl. 8. Europske konvencije široko postavljen. U primjeni postupka o pravu stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu prema ObZ-u 2015., otvara se pitanje primjene pojedinih shvaćanja ESLJP-a u tumačenju pojma dom. Primjerice, je li riječ o obiteljskom domu u slučaju stana koji je u vlasništvu treće osobe (poput srodnika jednog od bračnih drugova), a u kojem su bračni drugovi stanovali od zasnivanja zajednice života, u čije su održavanje i druge građevinske radove ulagali te u kojem stanuju i njihova djeca od rođenja.

Javilo se shvaćanje prema kojemu predlagatelj s prostorom, u naravi apartmanom na prvom katu, nisu ostvarivali dovoljno jaku, stvarnu i trajnu povezanost da bi se on mogao smatrati njihovim domom.³⁷ Uz to, drugostupanjski sud naglašava okolnost da dužina boravka predlagatelja u stanu od 1. rujna 2016. do podnošenja prijedloga 15. siječnja 2017. nije dovoljna za zaključak o postojanju dovoljno jake, stvarne i trajne povezanosti.³⁸ Sud ističe da je roditelj kao predlagatelj

---

prijavljena da živi negdje drugdje, a ne u prostoru koji predstavlja njezin dom. Tako v. ESLJP, Yevgeniy Zakharov protiv Rusije, br. zahtjeva 66610/10 od 14. ožujka 2017., toč. 32.

30 ESLJP, Chapman protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. zahtjeva 27238/95 od 18. siječnja 2001., toč. 71. do toč. 74.

31 Tako v. Winterstein i dr. protiv Francuske, toč. 141. V. ESLJP, Yordanova i drugi protiv Bugarske, br. zahtjeva 25446/06 od 24. travnja 2012., toč. 102. i toč. 103.

32 V. ESLJP, Demades protiv Turske, br. zahtjeva 16219/90 od 31. srpnja 2003., toč. 32. do toč. 34; ESLJP, Sagan protiv Ukrajine, br. zahtjeva 60010/08 od 23. listopada 2018., toč. 51. do toč. 54.

33 V. ESLJP, Halabi protiv Francuske, br. zahtjeva 66554/14 od 16. svibnja 2019., toč. 41. do toč. 43.

34 V. ESLJP, Andreou Papi protiv Turske, br. zahtjeva 16094/90 od 22. rujna 2009., toč. 54.

35 V. Andreou Papi protiv Turske.

36 ESLJP, Demopoulos i drugi protiv Turske, br. zahtjeva 46113/99, 3843/02, 13751/02 i dr. od 1. ožujka 2010., toč. 136. i toč. 137.

37 Tako Županijski sud u Splitu, Gž Ob-155/2018-2 od 23. ožujka 2018.

38 Županijski sud u Splitu, Gž Ob-155/2018-2.

suvlasnik tog stana, da nije dovedeno u pitanje njegovo pravo suposjeda i uživanja stana te pravo stanovanja djeteta kao drugoga predlagatelja u tom stanu jer da, među ostalim, protustranka ne zahtijeva faktički boravak i stanovanje u stanu.³⁹ Dalje, drugostupanjski sud u obrazloženju upozorava na okolnost da roditelj kao predlagatelj ima u vlasništvu i drugu nekretninu.⁴⁰

U drugom predmetu, u kojem je u povodu ustavne tužbe odlučivao i Ustavni sud Republike Hrvatske,⁴¹ riječ je bila o stanu u kojem su predlagatelji stanovali i koji se nalazio u obiteljskoj kući koja je bila u vlasništvu oca bivšega bračnog druga.⁴² USRH je izrazio shvaćanje da je opisani stan u kojem podnositelj ustavne tužbe stanuje od 2000. njegov dom, ističući praksu ESLJP-a u primjeni čl. 8. Europske konvencije.⁴³ Bitno je, prema shvaćanju USRH-a, uzeti u obzir činjenične okolnosti, posebice dovoljne i trajne veze s konkretnim prostorom.⁴⁴ Stoga treba uzeti u obzir okolnosti podnositelja ustavne tužbe, i to da on uz taj stan nema drugu nekretninu pogodnu za stanovanje, da u stanu stanuje šesnaest godina uz pristanak vlasnika nekretnine, da je ulagao u taj stan te da je tijekom zajedničkog obiteljskog života s bivšim bračnim drugom rođeno dijete koje u njemu stanuje.⁴⁵ U skladu s razvijenim shvaćanjem ESLJP-a, USRH naglašava da je za ocjenu predstavlja li taj stan dom irelevantna zakonitost posjeda prema domaćem pravu.⁴⁶

Navedene sudske odluke pokazuju da sudovi prihvaćaju pojedine postavke shvaćanja ESLJP-a u tumačenju pojma obiteljski dom u sklopu ObZ-a 2015., i to postojanje dostatne i neprekinute veze osobe s određenim prostorom. Unatoč uzimanju u obzir tih činjeničnih okolnosti predlagatelja, sudovi inzistiraju na bitnim elementima koncepta obiteljski dom postavljenim ObZ-om 2015. U prvom redu, sudska praksa potvrđuje da je postojanje suvlasništva nad obiteljskim domom bračnih drugova odnosno roditelja, nužna pretpostavka ostvarivanja zaštite prava stanovanja djece i jednog roditelja u njemu prema ObZ-u 2015.

Sud je u izvanparničnom postupku odbio prijedlog da se podnositeljima, jednom roditelju i maloljetnom djetetu odredi pravo stanovanja u stanu do pravomoćnog okončanja postupka razvrgnuća bračne stečevine.⁴⁷ To se rješenje suda temelji na utvrđenju da taj stan nije bračna stečevina stranaka, već je u vlasništvu treće osobe (srodnika jedne od stranaka).⁴⁸ Stoga (prvostupanjski i drugostupanjski) sud zaključuje da nisu ispunjene pretpostavke za određivanje prava na stanovanje u

39 V. Županijski sud u Splitu, Gž Ob-155/2018-2.

40 V. Županijski sud u Splitu, Gž Ob-155/2018-2.

41 U daljnjem tekstu: USRH.

42 V. tako predmet Općinski građanski sud u Zagrebu, R1 Ob-2094/2016-7 od 17. srpnja 2017; Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob-1212/2017-2 od 7. studenoga 2017.

43 V. tako Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-349/2018 od 6. veljače 2020.

44 Tako Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-349/2018.

45 V. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-349/2018.

46 Tako Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-349/2018.

47 Općinski građanski sud u Zagrebu, R1 Ob-2094/2016-7. U povodu žalbe protiv prvostupanjskog rješenja, drugostupanjski je sud odbio žalbu te potvrdio prvostupanjsko rješenje. V. odluku Županijskog suda u Zagrebu, Gž Ob-1212/2017-2.

48 V. Općinski građanski sud u Zagrebu, R1 Ob-2094/2016-7; Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob-1212/2017-2.

obiteljskom domu sukladno odredbama čl. 46. te čl. 490. ObZ-a 2015.⁴⁹ Relevantno je da su u analiziranom predmetu predlagatelji tražili zaštitu prava stanovanja u stambenom prostoru u kojem je jedan od njih živio šesnaest godina, u koji je ulagao i u kojem je drugi predlagatelj (maloljetno dijete) stanovalo od rođenja, iako je bila riječ o stanu koji je u vlasništvu treće osobe.⁵⁰ Dakle, unatoč postojanju dostatne i neprekinute veze osobe s određenim prostorom, sud je u izvanparničnom postupku prema odredbama ObZ-a 2015., odbio zahtjev o pravu stanovanja predlagatelja u njemu.

Istaknutu sudsku praksu koja inzistira na postojanju suvlasništva obiteljskog doma kao pretpostavci ostvarivanja zaštite prava stanovanja djece i jednog roditelja u izvanparničnom postupku prema ObZ-u 2015., ne bi se smjelo tumačiti na način da predlagatelji ne bi mogli ostvarivati zaštitu svojeg ustavnog i konvencijskog prava na dom.⁵¹ Dakle, provođenje toga postupka prema pretpostavkama ObZ-a 2015. ne lišava stranku uživanja zaštite ustavnog i konvencijskog prava na dom prema standardima razvijenim u praksi njegove primjene. Međutim, o prigovoru povrede prava na dom, kako ukazuje sudska praksa, odlučivalo bi se u parničnom postupku, u povodu tužbe za iseljenje u kojoj bi značajan bio test razmjernosti.⁵² Relevantno bi bilo pitanje je li došlo do miješanja u pravo na dom kako ga jamči odredba čl. 34. Ustava, odnosno čl. 8. Europske konvencije.⁵³ Na tuženiku bi bio teret dokazivanja da se odluka o tužbenom zahtjevu u parnici radi iseljenja odnosi na njegov dom te da je došlo do miješanja u njegovo pravo na dom.⁵⁴ S druge strane, na tužitelju je

49 Tako v. Općinski građanski sud u Zagrebu, R1 Ob-2094/2016-7; Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob-1212/2017-2.

50 V. činjenične okolnosti u predmetu Općinski građanski sud u Zagrebu, R1 Ob-2094/2016-7; Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob-1212/2017-2.

51 V. i odredbu čl. 34. Ustava Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 8/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 5/14. (u daljnjem tekstu: Ustav).

52 Prema zaključcima sa sastanka predsjednika Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske s predsjednicima građanskih odjela županijskih sudova Republike Hrvatske, u parnici pokrenutoj tužbom s vindikacijskim zahtjevima, i to u slučajevima kad tuženik ističe prigovor prava na dom, pojam doma je činjenično pitanje. O njemu sud odlučuje primjenom kriterija trajnosti i faktične veze, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja te pravna shvaćanja izražena u praksi USRH-a te ESLJP-a. Prema tim zaključcima, za provedbu testa razmjernosti nadležan je sud koji vodi parnični postupak za iseljenje u kojem je istaknut prigovor prava na poštovanje doma, a koji je prigovor relevantan za odluku o tužbenom zahtjevu. Uz to, zaštita prava na dom nije apsolutna ni neupitna. Ograničenje toga prava mora zadovoljiti određene kriterije, i to materijalnopravne i procesnopravne, sadržane u testu razmjernosti. To stoga što na dugoj strani postoji u načelu interes vlasnika iz osnove prava vlasništva zajamčenog Ustavom. Tako u Zaključcima sa sastanka predsjednika Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske s predsjednicima građanskih odjela županijskih sudova Republike Hrvatske, Su-IV-246/2015 od 16. i 17. rujna 2015.

53 Za primjere miješanja u konvencijsko pravo na dom u praksi ESLJP-a, v. više u *Council of Europe/European Court of Human Rights, Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights, Right to respect for private and family life, home and correspondence*, 108-109., pristup 27. studenoga 2023., https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/guide_art_8_eng.

54 Tako u Zaključcima sa sastanka predsjednika Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike

teret dokaza da je miješanje usmjereno na postizanje legitimnog cilja te da je prisilno iseljenje nužno u demokratskom društvu.⁵⁵

Uz postojanje dostatne i neprekinute veze osobe s određenim prostorom, odlučivanje o pravu stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu u izvanparničnom postupku prema ObZ-u 2015., ograničeno je i formalnopravnim elementom (postojanjem suvlasništva roditelja) i činjeničnim elementom (ukupnim prihodima roditelja koji omogućuju odvojeni život). Tako je suđeno da imovinske prilike roditelja kao predlagatelja (i to prihodi radnog mjesta, znatni prihodi od iznajmljivanja apartmana) te visina uzdržavanja za dijete (kao drugoga predlagatelja u postupku), okolnost da je roditelj vlasnik i druge nekretnine, a uzimajući u obzir načela razmjernosti i pravednosti, ne pružaju osnovu za prihvaćanje zahtjeva o pravu stanovanja predlagatelja u stanu koji predstavlja bračnu stečevinu.⁵⁶ Tomu treba pridodati i element vremena. Pravo stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu na temelju odluke suda u izvanparničnom postupku može trajati samo do razvrgnuća bračne stečevine.⁵⁷

3. PRIVREMENA MJERA RADI ZAŠTITE PRAVA STANOVANJA DJECE I JEDNOG RODITELJA U OBITELJSKOM DOMU

3.1. Dopuštenost osiguranja privremenom mjerom te pretpostavke osiguranja

Ostvarivanje zaštite prava stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu može biti aktualno u okolnostima nasilja u obitelji. Stoga se otvara pitanje bi li sud mogao privremenom mjerom odrediti pravo stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu. ObZ 2015. među posebnim postupcima osiguranja, propisuje privremenu mjeru s kojim će roditeljem, odnosno drugom osobom dijete stanovati i o ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom (čl. 536. ObZ-a 2015.).⁵⁸ U biti je riječ o regulacijskoj privremenoj mjeri kojom se provizorno uređuje pravni odnos između

---

Hrvatske s predsjednicima građanskih odjela županijskih sudova Republike Hrvatske, Su-IV-246/2015.

55 Tako u Zaključcima sa sastanka predsjednika Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske s predsjednicima građanskih odjela županijskih sudova Republike Hrvatske, Su-IV-246/2015.

56 V. Županijski sud u Splitu, Gž Ob-155/2018-2. V. i odredbu čl. 46. st. 5. ObZ-a 2015.

57 V. odredbu čl. 46. st. 3. ObZ-a 2015.

58 ObZ-om 2015. uređene su i privremene mjere radi uzdržavanja (v. odredbe čl. 537. do čl. 543. ObZ-a 2015.). Uz to, u ObZ-u 2015. su sadržane opće odredbe za postupke osiguranja prema tom Zakonu (v. odredbe čl. 530. do 535. ObZ-a 2015.). Njima treba pridodati opća rješenja koja se primjenjuju u svim obiteljskim i statusnim sudskim postupcima, parnične, izvanparnične, ovršne te asekuracijske prirode (v. odredbe čl. 345. do čl. 367. ObZ-a 2015.). Određena je i odgovarajuća primjena Ovršnog zakona (Narodne novine, br. 112/12., 25/13., 93/14., 55/16., 73/17., 131/20., 114/22. (u daljnjem tekstu: OZ)), a potom ZPP-a (*arg. ex* čl. 21. OZ) u postupcima osiguranja, ako drukčije nije određeno ObZ-om 2015. (*arg. ex* čl. 346. ObZ 2015.).

roditelja i djeteta.⁵⁹ Uz to, u doktrini se javilo shvaćanje da postupak osiguranja privremenom mjerom u obiteljskim odnosima ne bi bio ograničen samo na pitanje s kojim će roditeljem dijete stanovati, odnosno o načinu ostvarivanja osobnih odnosa, već da bi se njome mogli provizorno urediti i drugi sadržaji roditeljske skrbi i njezina ostvarivanja.⁶⁰ To shvaćanje, među ostalim, potvrđuju i pojedine sudske odluke.⁶¹

Polazeći od odgovarajuće primjene OZ-a u postupku osiguranja prema ObZ-u 2015., treba zauzeti stav u prilog dopuštenosti osiguranja privremenim mjerama (i) u slučaju prava stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu (*arg. ex* čl. 346. ObZ-a 2015.). Analizirajući sadržaj privremene regulacijske zaštite u slučaju prava stanovanja, bila bi riječ o privremenim mjerama radi osiguranja nenovčanih tražbina.⁶²

Ako je to nužno radi sprječavanja nastanka nenadoknadive ili teško nadoknadive štete, nasilja ili ako je iz drugih važnih razloga to potrebno radi osiguranja pravnoga reda, sud može odrediti mjeru kojom će privremeno urediti sporni odnos među strankama (čl. 347. st. 2. OZ-a).⁶³ Predlagatelj osiguranja bi, dakle, na razini vjerojatnosti trebao dokazati da postoji potreba uređenja prava stanovanja u obiteljskom domu radi sprječavanja, među ostalim, nasilja ili da to zahtijeva potreba osiguranja pravnoga reda, uzimajući u obzir zaštitu dobrobiti djeteta (*arg. ex* čl. 347. st. 2. OZ-a u vezi s čl. 346. te čl. 348. st. 1. ObZ-a 2015.). Posebice u okolnostima nasilja u obitelji, odluka o privremenoj mjeri o pravu stanovanja djeteta i jednog roditelja u obiteljskom domu mogla bi slijediti onu o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati.⁶⁴ Pritom bi sud prvo trebao u postupku osiguranja provizorno urediti pitanje s kojim će roditeljem dijete stanovati, a potom privremenom mjerom osigurati pravo stanovanja djeteta s tim roditeljem u obiteljskom domu (*arg. ex* čl. 491. st. 2. i st. 3. u vezi s čl. 346., čl. 536. ObZ-a 2015.).

Privremena mjera može se odrediti prije pokretanja sudskega postupka u kojem se odlučuje o odnosu koji se osigurava. U tom slučaju, ako je određena privremena mjera o pravu stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu prije pokretanja postupka u kojem se odlučuje o tom odnosu, sud će uputiti stranku da u roku koji ne smije biti dulji od tri mjeseca opravda privremenu mjeru pokretanjem postupka

59 Općenito o mogućnosti privremenog uređenja spornog odnosa među strankama, tzv. regulacijskom privremenom mjerom koja je u hrvatski sustav unesena po uzoru na njemačko pravo, v. Mihajlo Dika, *Građansko ovršno pravo, I. knjiga, Opće građansko ovršno pravo* (Zagreb: Narodne novine, 2007.), 888 *et seq.*

60 Tako v. u Slađana Aras Kramar, „Osiguranje privremenim mjerama o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom - neki pravni prijepori“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 42, br. 2 (2021): 372-375.

61 Za analizu sudske odluke, v. u Aras Kramar, „Osiguranje privremenim mjerama“, 370-372.

62 V. odredbu čl. 347. OZ-a. Odredba o regulacijskoj privremenoj mjeri sadržana je među rješenjima o vrsti privremenih mjera radi osiguranja nenovčanih tražbina.

63 O pretpostavkama osiguranja, v. više u Dika, *Građansko ovršno pravo*, 889-892; Gabrijela Mihelčić i Damir Kontrec, *Komentar Ovršnog zakona s opsežnom sudskom praksom i abecednim kazalom pojmova* (Zagreb: Organizator, 2015.), 1044.

64 Odredbom čl. 491. st. 2. i 3. ObZ-a 2015. određeno je pokretanje postupka o pravu stanovanja djeteta i jednog roditelja u obiteljskom domu, prijedlogom roditelja koji na „temelju odluke suda“ stanuje sa zajedničkim maloljetnim djetetom. O tome v. *infra ad* 3.2.

(arg. ex čl. 532. st. 1. ObZ-a 2015.). Ako stranka u roku koji sud odredi ne pokrene postupak u kojem se odlučuje o pravu stanovanja u obiteljskom domu, sud bi trebao donijeti rješenje o ukidanju privremene mjere (arg. ex čl. 532. st. 2. ObZ-a 2015.).

3.2. *Sudionici i određena pitanja postupka osiguranja*

Prema odredbi čl. 491. st. 2. ObZ-a 2015., izvanparnični postupak o pravu stanovanja djece i jednog roditelja u stanu ili drugoj nekretnini koja predstavlja obiteljski dom, pokreće se prijedlogom roditelja koji na temelju odluke suda stanuje sa zajedničkim maloljetnim djetetom. Iz navedenoga rješenja ObZ-a 2015., dakle, proizlazi da odluci o pravu stanovanja djeteta i jednog roditelja u stanu ili drugoj nekretnini koja predstavlja obiteljski dom, mora prethoditi odluka suda o tome s kojim roditeljem dijete stanuje. Prihvaćajući dopuštenost regulacijskih privremenih mjera o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati,⁶⁵ treba ujedno prihvatiti i shvaćanje da bi se pod odlukom suda na temelju koje dijete stanuje s roditeljem trebalo podrazumijevati i rješenje o toj privremenoj mjeri (arg. ex čl. 491. st. 2. u vezi s čl. 536. st. 1. ObZ-a 2015.).⁶⁶ U svakom slučaju bila bi riječ o presudi donesenoj u sporu u kojoj je odlučeno o pitanjima s kojim će roditeljem dijete stanovati (arg. ex čl. 409., čl. 413. ObZ-a 2015.), ali i o rješenju donesenom u izvanparničnom postupku (arg. ex čl. 456., čl. 466. ObZ-a 2015.).⁶⁷

Dijete je stranka postupka zastupano po roditelju s kojim stanuje na temelju odluke suda (čl. 491. st. 3. ObZ-a 2015.). Stoga bi (i) stranka u postupku u kojem bi se osiguravalo pravo stanovanja privremenom mjerom bio roditelj koji na temelju odluke suda stanuje sa zajedničkim maloljetnim djetetom, dijete te drugi roditelj (arg. ex čl. 491. st. 2. i 3. u vezi s čl. 346. ObZ-a 2015.).

U kontekstu nasilja i drugih otežavajućih okolnosti u obitelji, koji su postavljeni i kao pretpostavke osiguranja privremenom mjerom, bitna su pravila o mogućnosti suda da odluči o privremenoj mjeri bez usmene rasprave (čl. 531. st. 1. ObZ-a 2015.).⁶⁸ Inače, i prema općem rješenju postupka osiguranja, održavanje ročišta ovisi o ocjeni suda da bi to bilo svrhovito, osim ako je zakonom izriječno određeno njegovo održavanje (čl. 7. st. 2. OZ-a). I u slučaju neodržavanja ročišta u postupku osiguranja, sud može izvan ročišta saslušati stranku ili sudionika u postupku ako je to predviđeno zakonom, ili ako smatra da je to potrebno radi razjašnjenja pojedinih pitanja ili očitovanja o nekom prijedlogu stranke (arg. ex čl. 7. st. 4. OZ-a u vezi s čl. 346. ObZ-a 2015.). Uz to, izostanak jedne ili obiju stranaka te sudionika s ročišta, ili njihovo neodazivanje pozivu suda radi saslušanja, ne sprječava sud da i dalje postupa (arg. ex čl. 7. st. 5. OZ-a u vezi s čl. 346. ObZ-a 2015.).

Sud može u slučajevima postojanja obiteljskog nasilja ili u slučaju drugih

65 V. *infra ad* 3.1.

66 Tako v. Slađana Aras Kramar, *Komentar Obiteljskog zakona, II. knjiga, Postupak pred sudom i prijelazne i završne odredbe* (Zagreb: Organizator, 2022.), 580.

67 Sud rješenjem u izvanparničnom postupku odlučuje o odobravanju plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi (čl. 466. ObZ-a 2015.).

68 Načelo pismenosti je dominantno u postupcima ovrhe i osiguranja (čl. 7. OZ-a). Tako v. Dika, *Građansko ovršno pravo*, 59; Mihelčić i Kontrec, *Komentar Ovršnog zakona*, 51.

otežavajućih okolnosti provesti odluku o privremenoj mjeri i prije nego što je odluka dostavljena suprotnoj strani (čl. 533. ObZ-a 2015.). U navedenoj je odredbi sadržano odstupanje od načela saslušanja stranaka koje je privremenog karaktera, uzimajući u obzir rješenje o potrebi pokretanja postupka radi opravdanja privremene mjere (*arg. ex* čl. 532. st. 1. ObZ-a 2015.).⁶⁹

4. ZAKLJUČAK

Praksa ESLJP-a pokazuje da je koncept doma u smislu čl. 8. Europske konvencije široko postavljen. Izvanparnični postupak o pravu stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu novi je pravozaštitni put ObZ-a 2015. Stoga se u primjeni postupka o pravu stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu prema ObZ-u 2015., otvara pitanje primjene pojedinih shvaćanja ESLJP-a u tumačenju pojma dom. Posebice se otvara pitanje o postojanju obiteljskog doma u slučaju stambenog prostora koji je u vlasništvu treće osobe (poput srodnika jednog od bračnih drugova), a s kojim su bračni drugovi dostatno i neprekinuto povezani.

Analizirane odluke ukazuju na okolnost da sudovi (ipak) prihvaćaju pojedine postavke shvaćanja ESLJP-a u tumačenju pojma obiteljski dom u sklopu ObZ-a 2015., i to činjenične okolnosti predlagatelja u kontekstu postojanja dovoljno jake, stvarne i trajne povezanosti osobe s određenim prostorom. Unatoč tomu, sudovi inzistiraju na bitnim elementima koncepta obiteljskog doma postavljenim ObZ-om 2015. U prvom redu, sudska praksa potvrđuje da je postojanje suvlasništva nad obiteljskim domom bračnih drugova, odnosno roditelja, nužna pretpostavka ostvarivanja zaštite prava stanovanja djece i jednog roditelja u njemu prema ObZ-u 2015.

Iako pojam „dom“ u određenju postupka o pravu stanovanja prema ObZ-u 2015. aludira na ustavno i konvencijsko pravo na dom, uživanje njegove zaštite prema standardima koje je razvio ESLJP, riječ je o izvanparničnom postupku u kojem dijete i jedan roditelj mogu ostvarivati zaštitu svoga prava stanovanja koja je ograničena i formalnopravnim elementom (postojanjem suvlasništva roditelja) i činjeničnim elementom (ukupnim prihodima roditelja koji omogućuju odvojeni život) te vremenskim. Pravo stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu na temelju takve odluke suda može trajati samo do razvrgnuća bračne stečevine (čl. 46. st. 3. ObZ-a 2015.). Uz to, provođenje toga postupka prema pretpostavkama ObZ-a 2015. ne lišava stranku uživanja zaštite ustavnog i konvencijskog prava na dom prema standardima razvijenim u praksi njegove primjene. Pritom je relevantno pitanje je li došlo do miješanja u pravo na dom kako ga jamči odredba čl. 34. Ustava, odnosno čl. 8. Europske konvencije. O prigovoru povrede prava na dom odlučivalo bi se u parničnom postupku, u povodu tužbe za iseljenje u kojoj bi bio važan test razmjernosti.

Aktualne izmjene i dopune ObZ-a 2015. naglasile su potrebu svih dionika sustava da na odgovarajući način postupaju u slučajevima nasilja u obitelji. Stoga kao bitno otvara se pitanje dopuštenosti ostvarivanja zaštite prava stanovanja djeteta s roditeljem u obiteljskom domu u postupku osiguranja privremenom mjerom.

69 O potrebi opravdanja privremene mjere v. *supra ad* 3.1.

Polazeći (i) od odgovarajuće primjene OZ-a u postupku osiguranja prema ObZ-u 2015., treba zauzeti stav u prilog dopuštenosti osiguranja privremenim mjerama u slučaju prava stanovanja djece i jednog roditelja u obiteljskom domu. Analizirajući sadržaj privremene regulacijske zaštite u slučaju prava stanovanja, bila bi riječ o privremenim mjerama radi osiguranja nenovčanih tražbina. Stoga bi predlagatelj osiguranja na razini vjerojatnosti trebao dokazati da postoji potreba uređenja prava stanovanja u obiteljskom domu radi sprječavanja, među ostalim, nasilja ili da to zahtijeva potreba osiguranja pravnoga reda te potreba zaštite dobrobiti djeteta (*arg. ex* čl. 347. st. 2. OZ-a u vezi s čl. 346. te čl. 348. st. 1. ObZ-a 2015.). Tomu treba pridodati shvaćanje da bi u okolnostima nasilja u obitelji, odluka o privremenoj mjeri o pravu stanovanja djeteta i jednog roditelja u obiteljskom domu mogla slijediti onu o tome s kojim će roditeljem dijete stanovati (*arg. ex* čl. 491. st. 2. i 3. u vezi s čl. 346., čl. 536. ObZ-a 2015.).

U kontekstu nasilja i drugih otežavajućih okolnosti u obitelji koje su postavljene i kao pretpostavke osiguranja privremenom mjerom, relevantna su pravila o mogućnosti suda da odluči o privremenoj mjeri bez usmene rasprave (čl. 531. st. 1. ObZ-a 2015.) te o provedbi odluke o privremenoj mjeri i prije nego što je odluka dostavljena suprotnoj strani (čl. 533. ObZ-a 2015.). Iako je riječ o odstupanju od načela saslušanja stranaka, ono je samo privremena karaktera, uzimajući u obzir odredbu o potrebi pokretanja postupka radi opravdanja privremene mjere (*arg. ex* čl. 532. st. 1. ObZ-a 2015.).

Zaključno, trebalo bi poticati i osnaživati praksu u prepoznavanju i određivanju regulacijskih privremenih mjera koje su i prepoznate i normirane u ObZ-u 2015. One su posebice primjenjive na području pravnih odnosa trajnijega karaktera, kao što je to slučaj s obiteljskim odnosima.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Aras Kramar, Slađana. *Komentar Obiteljskog zakona. II. knjiga. Postupak pred sudom i prijelazne i završne odredbe*. Zagreb: Organizator, 2022.
2. Aras Kramar, Slađana. „Osiguranje privremenim mjerama o ostvarivanju roditeljske skrbi i osobnih odnosa s djetetom - neki pravni prijevori“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 42, br. 2 (2021): 363-383.
3. Barbić, Jakša, ur. *Pravo na dom*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2016.
4. Dika, Mihajlo. *Građansko ovršno pravo, I. knjiga, Opće građansko ovršno pravo*. Zagreb: Narodne novine, 2007.
5. Dika, Mihajlo i Aleksandra Maganić. „Nacrt prijedloga Zakona o izvanparničnom postupku - neka izabrana pitanja“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 44, br. 1 (2023): 205-222.
6. Keidel, Theodor. *FamFG: Kommentar zum Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, 16. izd. München: C. H. Beck, 2009.
7. Kontrec, Damir. „Pravo na dom u praksi Europskog suda i domaćih sudova“. *Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse: građansko, trgovačko, radno i procesno pravo u praksi, Godišnjak* 23 (2016): 29-65.

8. Maganić, Aleksandra. „Novo uređenje obiteljskih izvanparničnih postupaka“. U: *Novo uređenje obiteljskih sudskih postupaka*, ur. Jakša Barbić, 89-119. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2014.
9. Mihelčić, Gabrijela i Damir Kontrec. *Komentar Ovršnog zakona s opsežnom sudskom praksom i abecednim kazalom pojmova*. Zagreb: Organizator, 2015.
10. Mihelčić, Gabrijela i Maša Marochini. „Reforma ovrhe na nekretnini u hrvatskom pravu u svjetlu konvencijskog prava“. *Zbornik radova Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse* br. 12 (2014): 200-213.
11. Rešetar, Branka. *Komentar Obiteljskog zakona. I. knjiga. Temeljna načela, brak, pravni odnosi roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija*. Zagreb: Organizator, 2022.
12. Šimović, Ivan. „Obiteljski dom, novi Obiteljski zakon iz 2015. i Preporuka Vijeća Europe o pravu bračnih drugova na korištenje obiteljskog doma“. U: *Pravo na dom*, ur. Jakša Barbić, 141-163. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 2016.
13. Šimović, Ivan. „Pravo djeteta na stanovanje“. Doktorska disertacija. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2014.

Pravni propisi:

1. Obiteljski zakon, Narodne novine, br. 103/15., 98/19., 47/20., 156/23.
2. Ovršni zakon, Narodne novine, br. 112/12., 25/13., 93/14., 55/16., 73/17., 131/20., 114/22.
3. Preporuka Vijeća Europe br. 81(15) o pravu bračnih drugova na korištenje obiteljskog doma i pravu na upotrebu stvari koje služe za potrebe kućanstva. Pristup 5. siječnja 2024. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804d01b8
4. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90., 135/97., 8/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10., 5/14.
5. Vlada Republike Hrvatske. Konačni prijedlog Obiteljskog zakona iz 2015. godine od 3. rujna 2015. Pristup 27. prosinca 2023. https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080847/PZE_847.pdf
6. Vlada Republike Hrvatske. Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona od 3. studenoga 2023. Pristup 20. studenoga 2023. <https://www.sabor.hr/hr/prijedlog-zakona-o-izmjenama-i-dopunama-obiteljskog-zakona-prvo-citanje-pz-br-578-predlagateljica>
7. Zakon o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona, Narodne novine, br. 156/23.
8. Zakon o izvanparničnom postupku, Narodne novine, br. 59/23.
9. Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77. , 36/77., 6/80., 36/80., 43/82., 69/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90., 35/91., Narodne novine, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11., 25/13., 89/14., 70/19., 80/22., 114/22., 155/23.
10. Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1., 4., 6., 7. i 11. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 18/97., 6/99., 8/99., 14/02., 13/03., 9/05., 1/06., 2/10., 13/17.

Sudska praksa:

1. ESLJP, Andreou Papi protiv Turske, br. zahtjeva 16094/90 od 22. rujna 2009.
2. ESLJP, Chapman protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. zahtjeva 27238/95 od 18. siječnja 2001.
3. ESLJP, Chiragov i drugi protiv Armenije, br. zahtjeva 13216/05 od 16. lipnja 2015.
4. ESLJP, Demades protiv Turske, br. zahtjeva 16219/90 od 31. srpnja 2003.
5. ESLJP, Demopoulos i drugi protiv Turske, br. zahtjeva 46113/99, 3843/02, 13751/02 i dr. od 1. ožujka 2010.

6. ESLJP, Halabi protiv Francuske, br. zahtjeva 66554/14 od 16. svibnja 2019.
7. ESLJP, McCann protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. zahtjeva 19009/04 od 13. svibnja 2008.
8. ESLJP, Menteş i drugi protiv Turske, br. zahtjeva 58/1996/677/867 od 28. studenoga 1997.
9. ESLJP, Orlić protiv Hrvatske, br. zahtjeva 48833/07 od 21. lipnja 2011.
10. ESLJP, Prokopovich protiv Rusije, br. zahtjeva 58255/00 od 18. studenoga 2004.
11. ESLJP, Sagan protiv Ukrajine, br. zahtjeva 60010/08 od 23. listopada 2018.
12. ESLJP, Winterstein i dr. protiv Francuske, br. zahtjeva 27013/07 od 17. listopada 2013.
13. ESLJP, Yevgeniy Zakharov protiv Rusije, br. zahtjeva 66610/10 od 14. ožujka 2017.
14. ESLJP, Jordanova i drugi protiv Bugarske, br. zahtjeva 25446/06 od 24. travnja 2012.
15. Općinski građanski sud u Zagrebu, R1 Ob-2094/2016-7 od 17. srpnja 2017.
16. Ustavni sud Republike Hrvatske, U-III-349/2018 od 6. veljače 2020.
17. Županijski sud u Splitu, Gž Ob-155/2018-2 od 23. ožujka 2018.
18. Županijski sud u Zagrebu, Gž Ob-1212/2017-2 od 7. studenoga 2017.

Mrežne stranice:

1. *Council of Europe/European Court of Human Rights. Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights, Right to respect for private and family life, home and correspondence.* Pristup 27. studenoga 2023. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/guide_art_8_eng

Ostalo:

1. Zaključci sa sastanka predsjednika Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske s predsjednicima građanskih odjela županijskih sudova Republike Hrvatske, Su-IV-246/2015 od 16. i 17. rujna 2015.

Sladana Aras Kramar*

Summary

A PROCEDURE FOR THE PROTECTION OF A FAMILY HOME - OPEN ISSUES

A novelty of family law and procedure is the institute of the family home and its protection in court procedure, in which this protection is enforced. Of particular importance is the regulatory non-contentious procedure through which the child's right to housing with one parent in a real estate that constitutes marital property and the family home is exercised. In the second part of the paper that follows the introduction, the concept of the family home is analyzed, as well as the decision on the child's right to housing with one parent in a non-contentious procedure according to the Family Act 2015. In this part of the paper, the practice of the European Court of Human Rights regarding the right to a home is taken into account, and the issues that arose in the application of the FA 2015. Next, the admissibility of insurance through an interim measure for the protection of the child's right to housing with a parent in the family home is discussed. In addition to taking her own opinion on that issue, the author analyses the insurance assumptions, participants and certain issues of the insurance procedure through an interim measure to protect the child's right to housing with a parent in the family home.

Keywords: *family home; the child's right to housing; non-contentious procedure; interim measure; the European Court of Human Rights.*

---

* Sladana Aras Kramar, Ph.D., Associate Professor, University of Zagreb, Faculty of Law; saras@pravo.unizg.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8908-775X>.

